

TÖÖINSPEKTSIOON

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Liis.Tonismaa@mkm.ee, info@mkm.ee

Teie: 31.05.2024 nr 2-2/1504-1

Meie: 20.06.2024 nr 1.1-7/1189-1

Arvamus töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõule

Edastasite Tööinspektsioonile kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu koos seletuskirjaga. Oleme edastatud eelnõu ja seletuskirja läbi töötanud ja tooksime välja järgmised tähelepanekud

I Paindlik tööaja kokkulepe

Tööinspektsiooni hinnangul puudub mõistlik vajadus piirata paindlikku tööaja kokkulepet eraldi töötajate kategooriatega, mis on välja toodud seaduse eelnõus TLS § 43³ lg 1 p-s 1-4. Sellega väheneks tööandja halduskoormus täiendavate dokumentide/andmete kogumisel, samuti riigi halduskoormust seatud piirangute/tingimuste kontrollimisel. On ju tööandja ja töötaja vahel sõlmitud kokkulepe eelkõige omavaheline (tsiviilõiguslik) kokkulepe, millesse riik ei peaks liigselt sekkuma.

Samas võib meie hinnangul töö- ja lisatundide kokku leppimine vahemikuna olla töösuhte pooli eksitav. Selleks, et töösuhte poolele üheselt arusaadavalt selge oleks, milline on töötaja kokkulepitud töökoormus ja mis ulatuses hõlmab kokkulepe lisatunde (ehk kokkuleppe ja töötingimuste selguse eesmärgil) võiks töökoormus ja lisatunnid siiski sätestada eraldiiseisvalt. Näiteks: *Töötaja ja Tööandja lepivad kokku, et töötaja töötab osalise tööajaga 4 tundi päevas, 20 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul. Lisaks lepivad Töötaja ja Tööandja kokku paindlikus tööajas töölepingu seaduse § 43³ lg 1 tähenduses. Vastavalt kokkuleppele võib töötaja lisaks kokkulepitud töötundidele teha 1-10 (või kuni 10) lisatundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul.* Nii on lisatunnid sätestatud eraldi töökoormusest ja endiselt vahemikuna). Teeme ettepaneku muuta lg 2 teist laused järgmiselt „*Nimetatud lisatunnid võib kokku leppida ajavahemikuna*“. Kuna muudatusega sätestatakse keeld leppida tööaega kokku vahemikuna ja seletuskirja lk 4 4. lõigu kohaselt võib vahemikuna kokku leppida vaid lisatundide osas.

Eelnõu § 43³ lg 1 p 4 sätestab „*töötaja omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust,*“ ning seletuskirja on lisatud „*Tööandja võib paindliku tööaja kokkuleppe sõlmida õpilasega, kes omandab põhiharidust, keskharidust (st üldkeskharidus ja kutsekeskharidus) või üliõpilasega, kes omandab kõrgharidust.*“ Jääb arusaamatuks, miks on kutseharidus üksnes sobiv juhul, kui selle tulemusel omandatakse keskeriharidus. Miks mitte sätestada üldiselt „*töötaja, kes õpib tasemeõppes*“?

Eelnõu § 43³ lg 3 p 2 sätestab „*kokkulepitud töötunnid on vähemalt kümme tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul*“. Teeme ettepaneku täpsustada seletuskirjas, kuidas seitsmepäevast perioodi loetakse. Kas seitsmepäevast perioodi tuleb lugeda samamoodi nagu iganädalase puhkeaja korral, st eelneva iganädalase puhkeperioodi lõpust algab uus seitsmepäevane ajavahemik või esmaspäevast pühapäevani?

Eelnõu seletuskirja lk 3 alguses on kirjas, et „*Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses*“ – samas sätestab § 43³ lg 8 „*töötaja esitab tööandjale paindliku tööaja kokkuleppe sõlmimiseks andmed õppimise alustamise ja lõpetamise, vähenenud töövõime või ennetähtaegsele vanaduspensionile jäämise kohta*“.

Seletuskirja lk 6 4. lõik: „*Samas on tööandjal võimalik vajaduse korral lisatunde kõrgemalt tasustada (nt kahekordse töötasuga, nagu tasustatakse ületunde)*“. Seletuskirjas on ebatäpsus: riigipühäl töötamist tasustatakse 2-kordselt, ületunnitööd 1,5-kordselt.

Seletuskirja lk 7 3. lõik: „Pärast õpingute lõppemist võib töötaja töötada paindliku tööaja kokkuleppe alusel kuni õpingute kuu lõpuni, kui puudub mõni muu alus paindliku tööaja kokkuleppe sõlmimiseks.“ Sama täpsustuse võiks lisada ka juhuks, kui isiku töövõime taastub.

Eelnõu § 43³ lg 7 sätestab: „Summeeritud tööaja arvestuse korral võib töötaja lisatunde summeerida. Töötajaga kokkulepitud töötundide ja lisatundide summeerimisel kasutab tööandja sama arvestusperioodi.“ Seletuskirja kohaselt erinevaid summeerimisperioode võib tööandja kasutada vaid olukordades, mis on töötaja jaoks soodsamad. Mõistame, et sätte eesmärk on võimaldada pooltel valida, kas tööaja summeerimisel summeeritakse ka lisatunde, aga sellisel juhul võiks seletuskirjas rõhutada, et lisatundide summeerimises tuleb eraldi kokku leppida, et ei piisa sellest, et on summeeritud tööajas kokku lepitud. Seletuskiri ei selgita kuidas summeerimine välja näeb, kui lisatunde on lubatud 7-päevases perioodis vaid 10. Seletuskirja summeerimise näites ei ole lisatundide summeerimist sisuliselt selgitatud.

Eelnõu § 43³ lg 10 kohaselt: „Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatud nõudeid rikkudes sõlmitud paindliku tööaja kokkulepe on tühine.“; Sinna hulka kuulub „2) kokkulepitud töötunnid on vähemalt kümme tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul.“ Praegusel juhul on kokkulepe justkui igal juhul tühine, kui lisatundide arv ületab 10 tundi seitsmepäevase ajavahemikul, samas kui lg 7 näeb ette erandi, millal lisatunde võib summeerida, mis juhul lisatundide arv võib tegelikult ületada 10 tundi seitsmepäevase ajavahemiku korral. Seega teeme ettepaneku täpsustada lõiget 10 summeeritud tööaja erisuse osas, sest muidu tekib vastuolu lõike 7 ja lõike 10 vahel.

II Iganädalane puhkeaeg

Eelnõu § 52 lg 2² p 2 pakutud sõnastus raskendab järelevalve tegemist, kuna ei selgu, milline see puhkeaeg täpsemalt olema peab. Kui vaadelda iganädalast puhkeaga kalendrikuu põhiselt, siis tuleb arvestada, et seitsmepäevane ajavahemik ei pruugi alata kalendrikuu esimesest kalendripäevast. Seitsmepäevane ajavahemik võib olla alanud eelmises kalendrikuus ja jätkuda uues kalendrikuus.

Teeme ettepaneku täiendada TLS § 52 lõikega 2³ järgmises sõnastuses: „Käesoleva paragrahvi lõikes 2² nimetatud kokkulepe ei tohi kahjustada töötaja tervist ega ohutust.“ või „Käesoleva paragrahvi lõikes 2² nimetatud erandit võib rakendada üksnes tingimusel, et töötamine ei kahjusta töötaja tervist ega ohutust.“.

Lisaks sellele teeme ettepaneku täiendada TLS § 52 lg-t 3 järgmiselt: „Seitsmepäevast perioodi arvestatakse iganädalase ja sellele eelnenud igapäevase puhkeaja lõpust. Eeldatakse, et iganädalane puhkeaeg antakse laupäeval ja pühapäeval.“

Sellisel juhul on tagatud töötajale ka päriselt igas kalendrikuus (mis nagu eelnevalt märgitud ei alga alati kuu esimesel kalendripäeval, s.t iga kuu ei alga esmaspäevaga) vähemalt kahel korral 11+36 tundi puhkeaga. Näide:

1. seitsmepäevane periood: puhkeaeg 11+36
2. seitsmepäevane periood: puhkeaeg 36 tundi
3. seitsmepäevane periood: puhkeaeg 11+36 tundi
4. seitsmepäevane periood: puhkeaeg 36 tundi jne ehk kordamööda vahelduks puhkeaeg 11+36 ja 36

Leiame, et meie sõnastusettepanek ennetab vaidlusi ja segadust puhkeaja arvestamisel. Arusaadavuse mõttes on parem lähtuda samast loogikast nagu praegu igapäevase ja -nädalase puhkeaja puhul.

III Täiendavad ettepanekud

Kuigi antud eelnõus ei puudutata alaealiste tööaega, siis toome välja, et alaealiste töötajate tööajaga seotud probleem ei ole lahendatud. Võtame näitena 7-12aastase alaealise töötamise õppeveerandi ajal. Ta tohib töötada 2 tundi päevas ja 12 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul. Ta ei tohi töötada kella 20.00–06.00 vahelisel ajal. Ta ei tohi töötada vahetult enne koolipäeva algust. Oletame, et ta alustab tööpäeva esmaspäeval kell 16.00 (pärast koolipäeva lõppu). Lõpetab kell 18.00. Tema tööaeg on 2 tundi päevas ja nii 5 päeva (s.t E-R kl 16-18). Tema igapäevane puhkeaeg on 22 tundi ja iganädalane puhkeaeg 48 tundi. Kuna talle on vaja tagada 22+48 tundi puhkeaga, siis saaks ta järgmist tsüklit alustada esmaspäeval kl 16.00. Järelikult ei ole reaalne, et nimetatud alaealine saaks teha nädalas (s.t 7-päevases ajavahemikus) 12 tundi tööd, kuna TLS uue Euroopa Kohtu otsuse valguses lubab töötada ainult 10 tundi nädalas. Suure tõenäosusega sama probleem on ka teistel alaealistel. Kuna suurt mänguruumi ei ole, siis põhimõtteliselt alaealine vanuses 7-12 saab alustada oma vahetust ühel ja

samal ajal iga päev (s.t summeerimist sisuliselt kasutada ei saa kuna summeeritud tööaeg muutuks sisuliselt tavaliseks tööajaks – kõikumisi ei oleks, lihtsalt saaks nihutada tööpäeva algust nt järgmisel nädalal kl 18-20).

Alaealiste töö- ja puhkeaeg vajab terviklikku ülevaatamist ja muutmist ning on kahtlus, et alaealiste puhul (11. aastane võib juba omandada põhiharidust (5. klass, II kooliaste)) ei pruugi saada rakendada ka paindlikku tööaja kokkulepet (arvestades igapäevast lubatud tööaega (vt eelmist näidet) ja nõutavat puhkeaega ning seda, et summeerimine võib osutuda võimatuks).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaire Saarep

Peadirektor

Kairit Kuusemaa

5596 3175, kairit.kuusemaa@ti.ee

austame
erinevusi

